

Rapport IFO - Jobbcentrum

Enköpings kommun

Jobbcentrum i Enköping ska erbjuda effektiva insatser för ungdomar och vuxna som står långt från arbetsmarknad och studier genom samverkan mellan de aktörer som delar ansvar och gör insatser för målgruppen

Sammanfattning - lakttagelser

Den processkartläggning som Public Partner har genomfört belyser att:

- Det har genomförts ett bra grundarbete mellan Jobbcentrum och individ- och familjeomsorgen avseende processkartläggning, ökade förståelse för varandras verksamheter och de behov som finns hos de individer systemet finns tillför.
- Resultatet av arbetet inom ramen för *”Kommunmedborgares väg till egen försörjning via arbete eller studier”*, är bland annat att förvaltningar och förtroendevalda äger en uttalad vilja till samarbete - Ett gott läge att fortsätta utvecklingsarbetet.
- Myndighetsprocessen är tydligt beskriven, från ansökan, insats, uppföljning och hur arbetet runt individen skall ske.
- Det finns, i enlighet med förvaltningen och konsultens bedömning, fortsatta behov av att utveckla arbetet med att skapa förutsättningar för individer att komma till egen försörjning och ett självständigt liv.
- Det finns fortsatt utvecklingsarbete att göra inom respektive del i processen, exempelvis runt kostnaderna för försörjningsstödet, utbudet av insatser utanför kommunens verksamhetsområde och möjligheter att stärka intäktssidan inom arbetsmarknadsområdet.
- De politiska styrdokumenterna fungerar som ledstjärnor i förvaltningens arbete.
- Det saknas metodik avseende processen som rör den gemensamma verksamhetsutvecklingen mellan respektive nämnds ansvarsområde och mellan den operativa och taktiskt/strategiska nivån i kommunorganisationen.
- Arbetsförmedlingens reform kommer fortsatt att såväl utmana som att skapa möjligheter för Enköpings kommun.

Sammanfattning – Bedömningar och rekommendationer

Den politiska viljan till utveckling är väl uttalad i styrdokument och övriga riktningbeslut:

- Det finns samtidigt utmaningar i att skapa mål och följa den övergripande processen där ett fortsatt samskapande bedöms vara av stor vikt.
- Genomför återkommande arbetsmarknadsdagar med hela systemet i rummet med syfte att lägga grund för strategisk, taktisk och operativ planering.

Att ledningen för respektive del inom processen är starkt samarbetsorienterad och erbjuder stora möjligheter.

- Där det finns enhetsansvar finns alltid risk att enskilda hemfaller till att hävda sitt ”stuprör”. Att återkommande beskriva uppdrag, roll, mandat och hur respektive del i ett system skapar värde för de vi finns till för har enligt såväl forskning som beprövad erfarenhet visat sig vara värdeskapande.
- Öka effekten av samarbete genom att systematiskt arbeta i mellanrummen, låt det ingå som en del av den ordinarie verksamhetsutvecklingen.
- Förstärk organisationen med verksamhetsutvecklare. Tydliggör funktionens ansvar, roll och mandat. Exempelvis: Processägarskap i verksamhetsplanering, omvärldsbevakat utvecklingen avseende den nationella arbetsmarknadspolitiken, nya lagstiftningars tillkomst, potentiella intäktskällor, stötta i att skapa indikatorer att följa att det samlade arbetsmarknadsarbetet går åt rätt håll, säkerställa dialogen i såväl vertikal som horisontell nivå.

Sammanfattning – Bedömningar och rekommendationer

Möjligheten att påverka förutsättningarna för individer att bli självförsörjande och självständiga, bygger ur förhållningssätt, arbetssätt och samarbete, snarare än kopplat till organisationsrutor.

- I vissa kommuner de självförsörjandestärkande insatserna samlats i samma organisation: försörjningsstöd, AME och vuxenutbildning – Vår erfarenhet är att framgång snarast byggt på förhållningssätt och tanken om individers utveckling än hur organisationsschemat sett ut.
- På sikt kan det verka rimligt att pröva vilken nämnd som ska ansvara för de kommunala arbetsmarknadsfrågorna. Beroende på utvecklingen av den nationella arbetsmarknadspolitiken och Enköping kommuns starka tillväxt. Kan behovet av ökad intensitet i strategiska vägval och taktisk förmåga väga för att ansvaret för frågan skall tillskrivas kommunstyrelsens reglemente. Men med operativt ansvar och majoriteten av resurserna i någon/några av facknämnderna på ett liknande sätt som delar av samhällsbyggnadsprocessen

Arbetsmarknadsverksamheten som draghjälp i arbetet med att främja det lokala näringslivet?!

- I flera kommuner, däribland Svalöv i Skåne och Solna i Stockholm, har processen för att utveckla självförsörjandestärkande insatser starkt kopplats samman med näringslivsavdelningens uppdrag.
- I Svalöv innebär det bland annat att kommunens näringslivsansvarige i samband med företagsbesök ställer frågor om kompetensförsörjningsbehov. Och om det funnits behov haft möjlighet att presentera och ta ansvar för uppföljning kring kandidater presenterade från arbetsmiljöverksamheten. Processen har påvisat goda resultat, bland annat avseende utvecklingen av familjer som uppburit försörjningsstöd.
- Public Partner rekommenderar Enköpings kommun att hitta former att utveckla samarbetet med näringslivet i kommunen genom en tätare samverkan mellan jobbcentrum och näringslivsavdelningen.

Uppdrag

- Public Partner har haft i uppdrag att genomföra en kartläggning av processer som har till syfte att stärka individers förutsättningar till egen försörjning och ett självständigt liv.
- Uppdragsgivare har varit förvaltningsledningarna för Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen, genom nämndsordföranden och förvaltningschefer.

Metod

- Konsulten har genomfört intervjuer med:
 - Förvaltningschefer
 - Nämndsordföranden
 - Enhetschef IFO
 - Avdelningschefer Jobbcentrum, IFO
 - Områdeschef utbildning
- Läst in omfattande material som finns relaterat uppdraget
- Läst in relevant övrig information, lagstiftning och offentliga utredningar.
- Kolada
- Sammanvägd bedömning relaterat erfarenheter och grundmaterial
- Avstämningar med uppdragsgivaren: delrapportering för uppdragsgivarna, gemensamt arbetsutskott, kommundirektörens ledningsgrupp och kommunstyrelsens ordförande.

📁	Förberedelser	den 2 september	Viveca Råim
📁	Jobbcentrums ursprungliga projektplan	den 2 september	Viveca Råim
📁	Nulägesanalys 2020	den 2 september	Viveca Råim
📁	Politiska inriktningar	den 2 september	Viveca Råim
📁	Svar från grupparbeten	den 2 september	Viveca Råim
📁	Workshops	den 2 september	Viveca Råim
📄	210426 Förslag till politik förvaltningsöverg...	den 2 september	Viveca Råim
📄	Arende-6 Slutet.pdf	den 2 september	Viveca Råim

Bakgrund

I detta avsnitt återges ett antal faktorer som påverkar och kommer att ha påverkan på den kommunala arbetsmarknadspolitiken.

Ett urval av omvärldsfaktorer (I)

- Ett pågående reformarbete av den statliga myndigheten Arbetsförmedlingen har medfört personalneddragningar och att antalet kontor i Sverige med ungefär hälften.
- Det är fortsatt oklart vilken roll kommunerna ska spela i den nya arbetsmarknadspolitikerna:
 - De rättsliga förutsättningarna för kommunerna att vara leverantör åt Arbetsförmedlingen finns.
 - Redan idag kan kommun och stat samverka med fokus på individer och grupper som är i behov av särskilda stöd. (Ex. individer med försörjningsstöd eller nyanlända).
 - Mycket av det vi tänkt kring arbetsmarknadsverksamhet bygger på det "gamla", det nya kan komma att innebära stora möjligheter för Sveriges kommuner.
- Stark betoning (hos alla partier) – plikt och rätt, ingen ska hamna i ett passivt bidragsberoende.
 - Mycket tyder på att trycket mot grupper som står utanför arbetsmarknaden kommer att öka än mer fram över. Utifrån den demografiska utvecklingen och innebörden för individer att bidra till samhället, fullt rimlig!
 - I ljuset av Arbetsförmedlingens omstrukturering kommer sannolikt trycket på kommunerna att öka än mer. "Vi påtalar ständigt risken för övervältringseffekter" (Anders Knape (M), SKR)

Ett urval av omvärldsfaktorer (II)

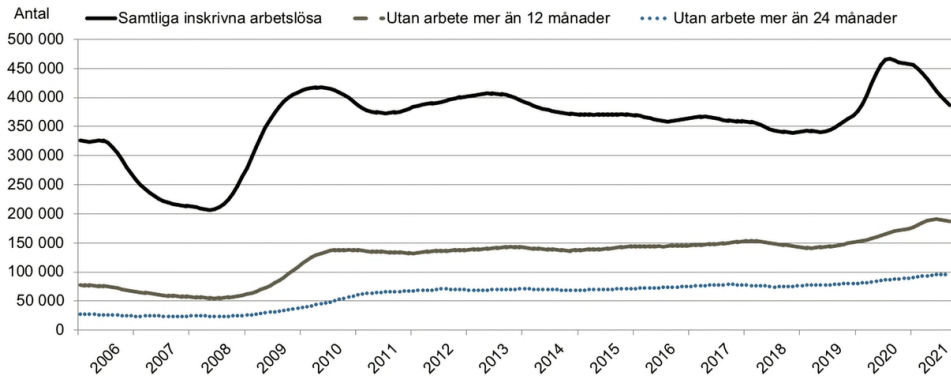
I november 2021 föredrog arbetsmarknadsministern läget på arbetsmarknaden.

- Ministern konstaterade (utifrån ett riksperspektiv):
 - Återhämnning och tilltro post-corona.
 - Att nyanländas etablering på generell basis blivit bättre och bättre de senaste åren
 - Att färre är inskrivna hos Arbetsförmedlingen, men att de som är inskrivna i större utsträckning är långtidsarbetslösa.
 - Att utrikes födda kvinnor har det allra svårast på arbetsmarknaden.
- Tongångarna i ministerns dragning var på många olika sätt positiva, men samtidigt med tydliga implikationer på att de som står längst ifrån har det svårare att ta sig in.
 - Det är i målgruppen som står längst ifrån som socialtjänsten oftast möter behov av försörjningsstöd.
 - Det finns uppenbara risker att målgrupper som står längst ifrån hamnar mellan stolarna, "Ingen vill ha Svarte-Petter" och om ingen annan gör det, blir det då ett kommunalt ansvar?"

Ett urval av omvärldsfaktorer (III)

Nationella trender i siffror

Färre inskrivna arbetslösa men många långtidsarbetslösa

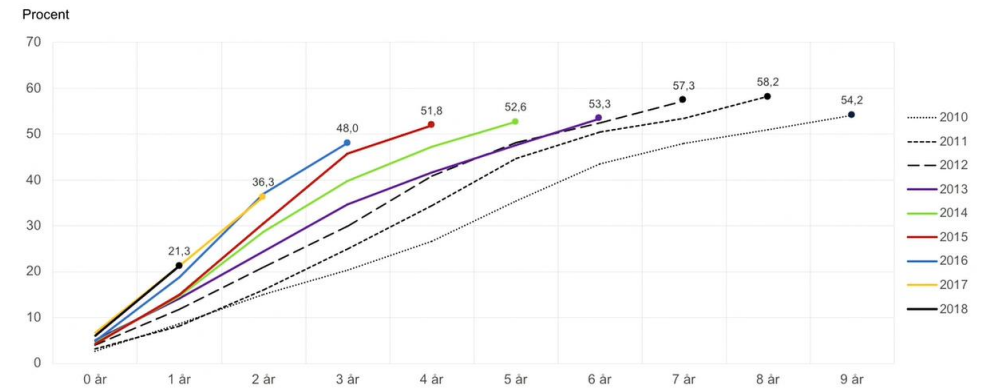
Regeringskansliet

Anm.: Egen säsongrensning och utjämnning av månadsvärden. Avser 16-64 år.
Källa: Arbetsförmedlingen.

Arbetsmarknadsdepartementet 4

Allt snabbare väg till etablering för nyanlända

Etableringsgrad för nyanlända mottagna 2010–2018 efter vistelsetid i Sverige med utfall t.o.m. 2019

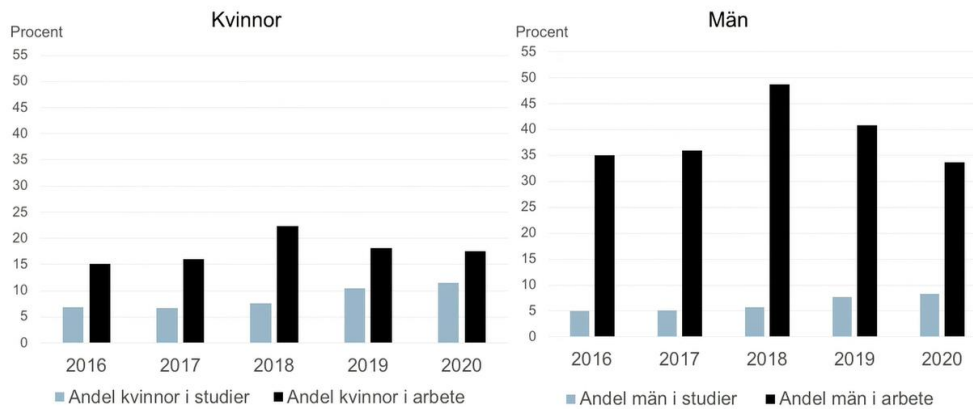
Källa: SCB, egna bearbetningar av RAKS

Regeringskansliet

Arbetsmarknadsdepartementet 9

Färre i arbete efter avslutat etableringsprogram 2019 - 2020

Anm.: etableringsprogram var tidigare etableringsplan
Källa: Arbetsförmedlingen

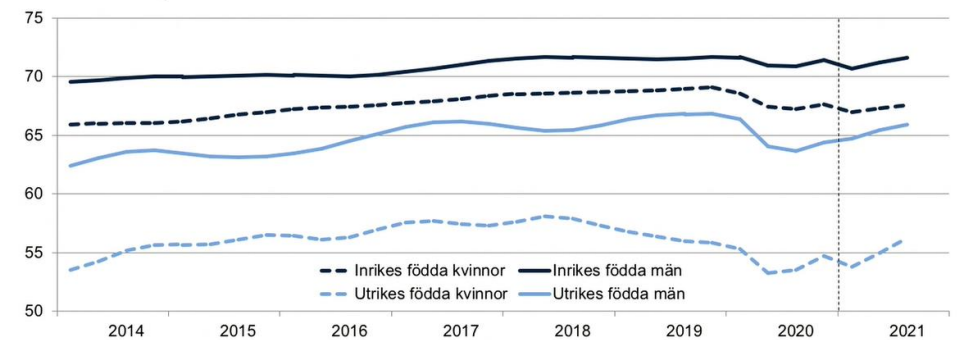

Regeringskansliet

Arbetsmarknadsdepartementet 10

Lägre sysselsättningsgrad för utrikes födda kvinnor

Procent av befolkningen

Anm.: Säsongrensade och utjämnade kvartalsvärden. Avser 15-74 år.
Källa: SCB, AKU.

Regeringskansliet

Arbetsmarknadsdepartementet

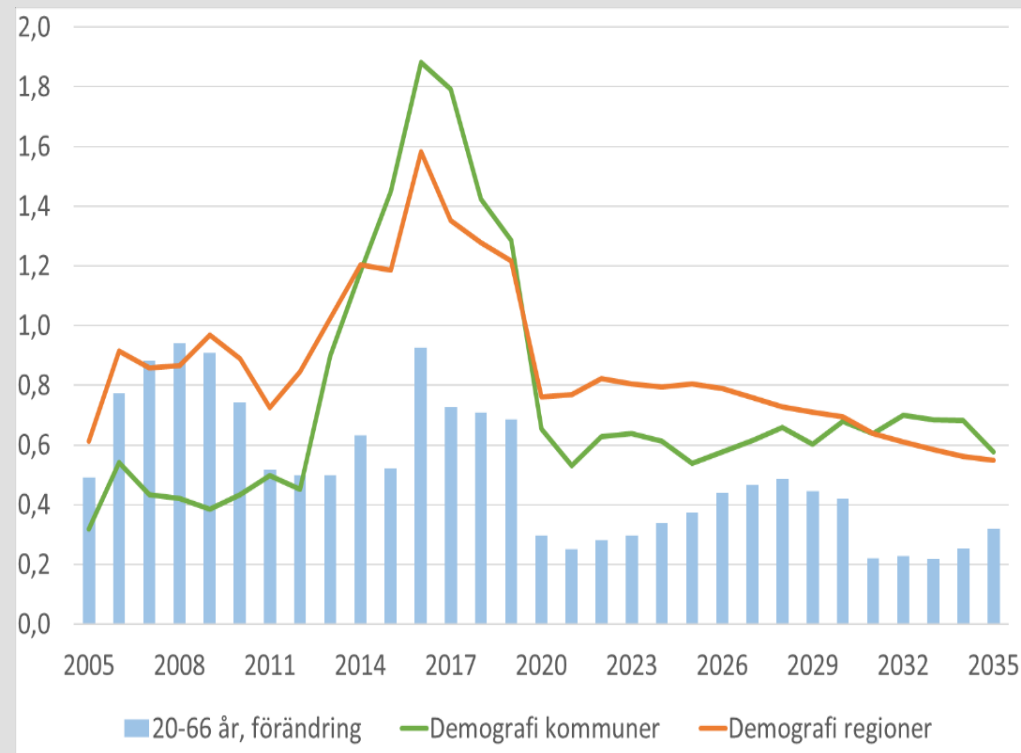
Ett urval av omvärldsfaktorer (IV)

Det är sedan länge känt att Sverige möter en framtid där allt färre ska försörja fler.

Den demokratiska försörjningskvoten och det gap som vi de facto är mitt i ställer stora krav på välfärden. Att sysselsättningsgraden är så hög som det bara går, handlar inte bara om att individer i utanförskap far illa, det handlar rent krasst om att varenda en behövs för att få välfärden att rulla.

SKR konstaterar i Ekonomirapporten (2021) tre väsentliga frågor att lösa och fokusera framöver:

- Klimatåtgärder och klimatanpassning
- Digitalisering, omställning till nära vård
- Få personer långt från arbetsmarknaden i arbete – ALLA till sysselsättning.

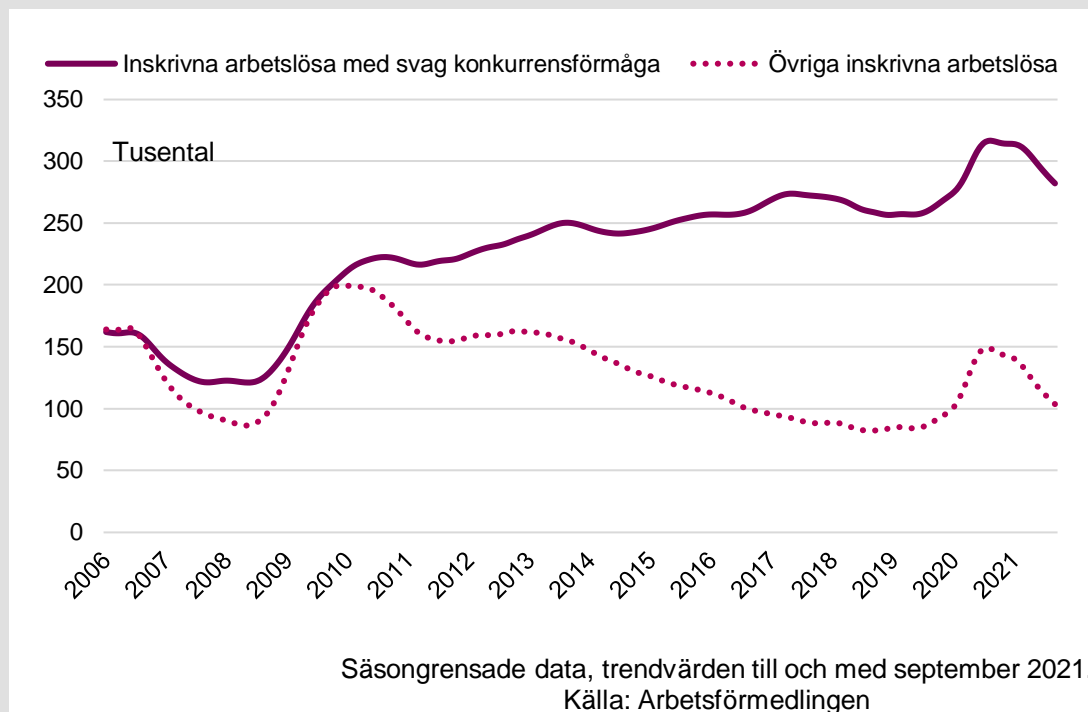
Utvecklingen av demografiska kostnader och förändring av befolkning i åldern 20–66 år (utveckling i procent, källa SKR)

Ett urval av omvärldsfaktorer (V)

Flera av varandra oberoende indikatorer belyser att de som står långt ifrån dels blir fler och att de har det svårare att ta sig in.

I tabellen till höger åskådliggörs ett gap avseende andelen som är arbetslösa med svag konkurrensförmåga och övriga. Andelen med svag konkurrensförmåga ökar.

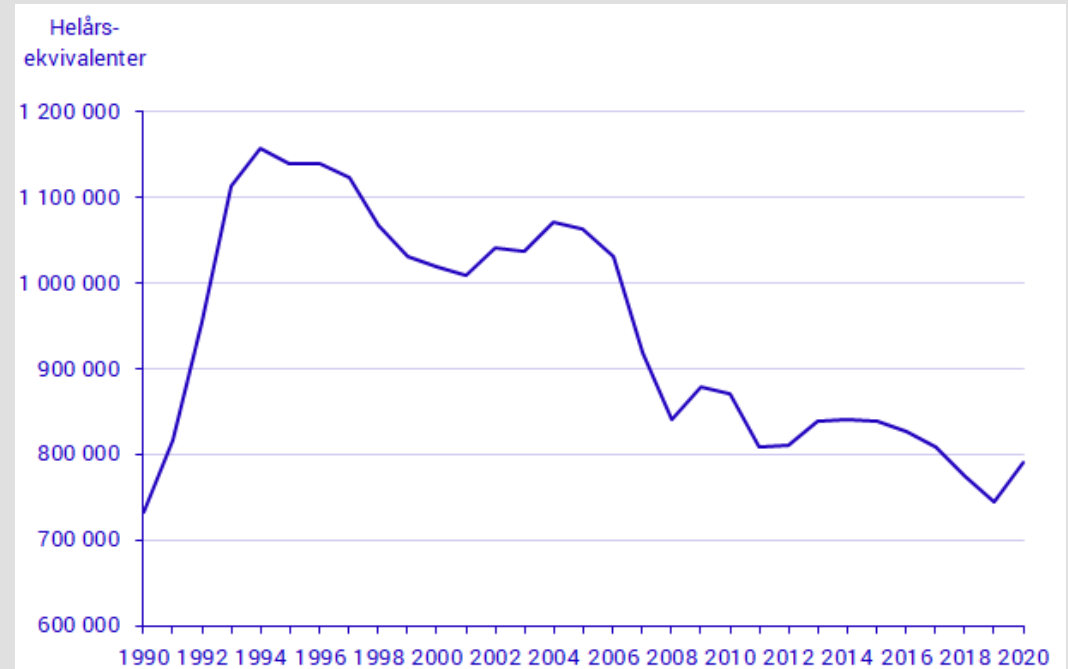
Det finns få, om någon, indikator att utvecklingen bland socialtjänstens klienter ser annorlunda ut. Alltså, de som kommer i behov av att ansöka om försörjningsstöd, är sannolikt till större andel i behov av mer omfattande åtgärder för att bli konkurrenskraftiga nu än förut.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år, tusentals inskrivna

Ett urval av omvärldsfaktorer (VI)

- Sammantaget har utbetalningar av sociala ersättningar minskat tämligen markant under åren 1990 – 2020.
- Det är ingen slump. Medvetna statliga strategier, inte minst med fokus på sjukförsäkringen har bidragit. Några kan tänka “tuffare tag” det var bättre förr. Å andra sidan finns mycket forskning som belyser positiva effekter av att arbeta och bidra, både för individen själv, för samhällsekonomin och för barn som får se sina föräldrar gå att arbeta.
- Tolkningen om vad en generös bidragspolitik genererar för typ av problematik skiljer sig som känt åt. Konsekvensen av att skära i systemet riskerar i värsta fall att landa i det kommunala ansvaret.

Utbetalda sociala ersättningar (totalt), källa socialstyrelsen

Vad är det som gäller?

I bilagan: “Vad är det som gäller” har konsulten sammanställt ett mer omfattande material kring lagstiftning och kommunens möjligheter som extern aktör i den nationella arbetsmarknadspolitiken”.

Staten äger ansvaret – Omvärldsförändringar har ökat det kommunala intresset (I)

- Staten äger ansvar för arbetsmarknadspolitiken, lågkonjunkturer, förändrade regleringar AF, FK, etableringsansvaret, alla bidragit till att öka det kommunala intresset.
- Arbetslöshetsnämnd, kommunallagen och socialtjänstlagen tillsammans med kommunens ansvar för ex. KAA och vuxenutbildning – Lagtexterna beskriver bland annat kommunens skyldighet att bidra till förutsättningar till sysselsättning.
- I dagsläget saknas statlig myndighet med uppdrag att kontrollera och driva kunskapsutveckling inom den kommunala arbetsmarknadsverksamheten.
- Tapio Salonen har konstaterat att de kommunala arbetsmarknadsåtgärderna är ett av de mest "rättsosäkra" områdena inom den kommunala verksamheten. De byråkratiska grunderna till del satta ur spel. Med det avser Salonen att du som medborgare exempelvis saknar möjlighet att överklaga beslut eller begära att få samma typ av insats om du flyttar mellan två olika kommuner. Samt att området är så pass obeforskat.

Staten äger ansvaret – Omvärldsförändringar har ökat det kommunala intresset (II)

- I ljuset av reformering av Arbetsförmedlingen har flera kommuner ställt sig frågande till hur kommunens roll kommer att bli i det nya.
- Utredare har påvisat möjlighet för kommunen att delta som leverantör åt AF, antingen enligt Lagen om valfrihet (LOV) eller Lagen om offentlig upphandling (LOU).
- Ännu så länge har ingen kommun blivit godkänd som leverantör, samtal om innebörden pågår fortsatt.
- Sedan tidigare identifierade utmaningar:
 - Brott mot den kommunala kompetensen, kommunen har konkurrerat mot det lokala näringslivet, exempel, pensionärsservice, bakning, pakethantering, reservdelsdemontering.
 - Det kommunala ”jobbet” leder till inlåsnings effekter.
- Men även viss indikation på framgång:
 - ”Kommunala arbetsmarknadsanställningen Stockholmsjobb leder till minskat behov av försörjningsstöd”. De som hade ett Stockholmsjobb på ordinarie arbetsplats var i upp till tre år efter anställningens slut sysselsatta i högre grad än jämförelsegruppen. (Kommunal arbetsmarknadsanställning väg till arbete eller a-kassa)

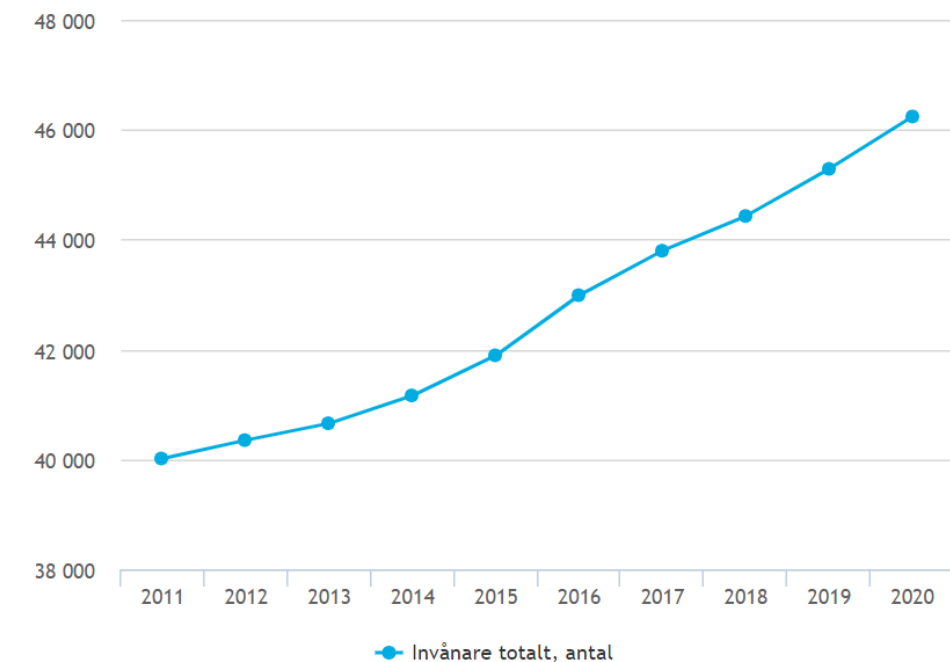
Ett urval av faktorer i Enköping kommuns utvecklings- situation

I följande avnitt återger konsulten ett antal faktorer som bedöms av vikt i arbetet med arbetsmarknads- och individ- och familjeomsorgsfrågorna

Utvecklingssituation (I)

Antal invånare totalt

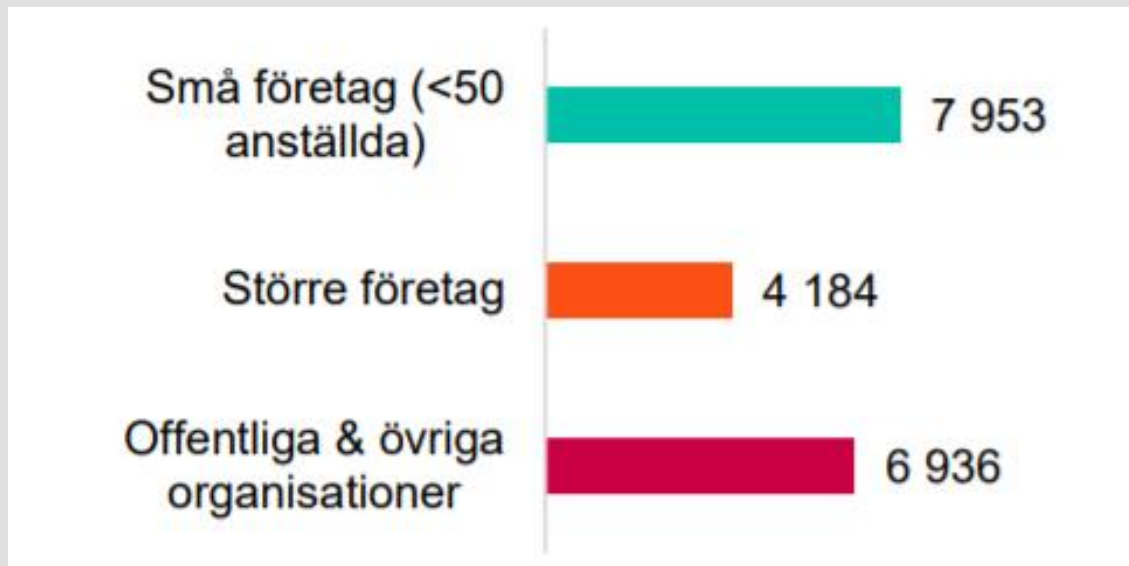
Socioekonomisk sorteringsnyckel, (skala 1-8, 1=låg risk, 8 = hög risk).
Enköping: 4

Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Nyckeln är ett mått på relativ socioekonomisk status. Den socioekonomiska sorteringsnyckeln ger en indikation om den relativa risken för ekonomiskt bistånd i kommunen jämfört med landets kommuner i stort, baserat på invånarnas arbetsmarknadsanknytning och inkomstnivå. För kommuner i grupp 1 indikeras en relativt låg risk och för kommuner i grupp 8 en relativt hög risk. T.o.m. 2012 var skalan 1-10 och baserad även på invånarnas utbildningsnivå. Källa: Socialstyrelsens Öppna Jämförelser av ekonomiskt bistånd.

- Befolkningsökning med 20% mellan åren 2011 och 2020 (6:e plats i landet)
- Årsmedelvärde (2020) arbetslöshet 18 – 64 år, 6,8% (5,1 2019)
- Antalet öppet arbetslösa och sökande i program (oktober 2021) 1684 personer (-8,5% jmf. oktober 2020)
- Ökat vilket mått på långtidsarbetslöshet ökning, eller till och med kraftiga ökning mellan åren 2020 och 2021.
- Invånare med låg inkomst 11%
- Invånare förgymnasial utb. 12,2%
- Invånare eftergymnasial utbildning 34,3%

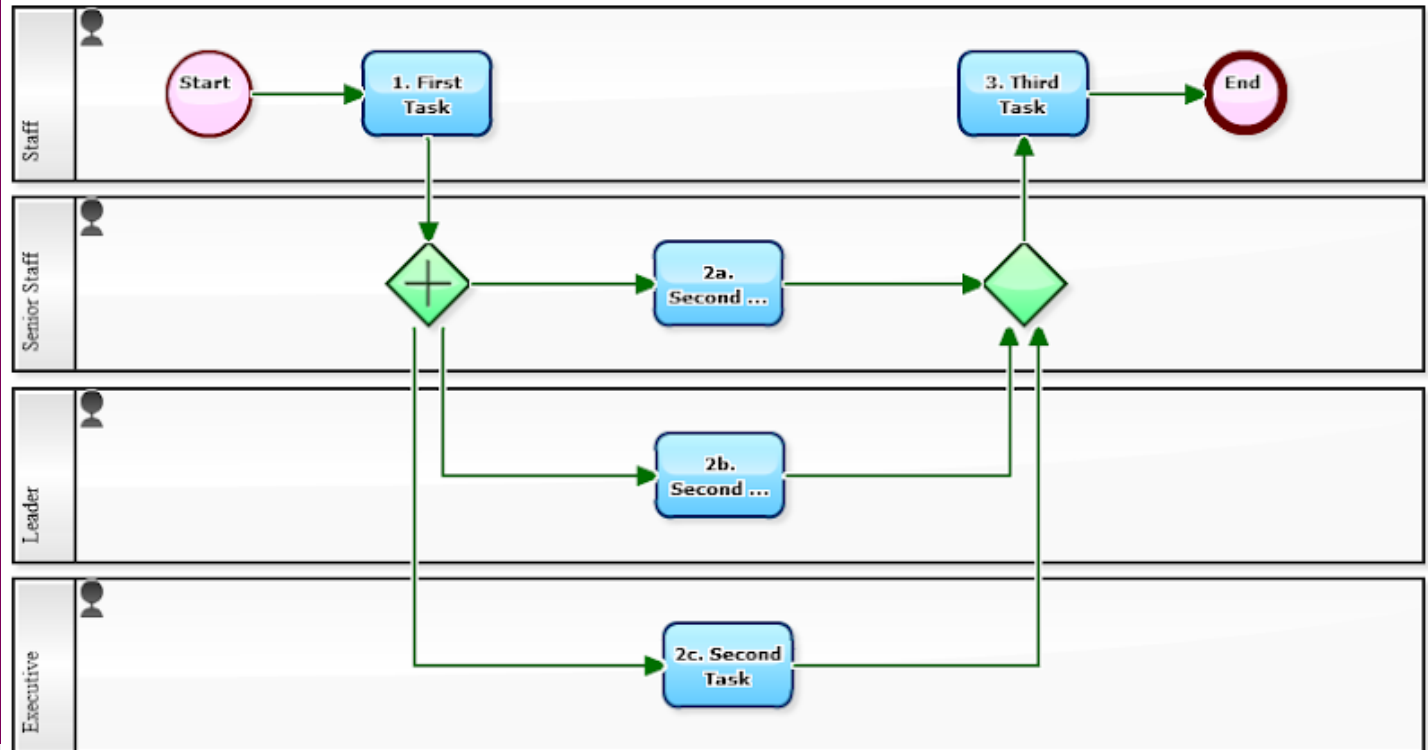
Utvecklingsituationen (II)

- Utrikes födda 18-64 med 0-5 års vistelsetid efter uppehållstillstånd 6,4%
- Vuxna biståndstagare med långvarigt ekonomiskt bistånd 44, 8% (bland de 25% sämsta i landet)
- 7953 (februari 2020) jobb genom små företag i Enköping
- Andelen skatteintäkter från små företag placerade Enköping 2019 på plats 59 av landets 290 kommuner. I Svenskt näringslivs ranking på plats 180 (2021).

Iakttagelser processkartläggningen

I följande avsnitt återger konsulten sina iakttagelser kring processkartläggningen IFO – jobbcenter.

Lakttagelser (I)

I den process vari Enköpings kommun avser att stärka individers förutsättningar till egen försörjning och ett självständigt liv går det att finna åtminstone tre huvudsakliga processer:

- Myndighetsprocessen, Initierad av individ genom ansökan/anmälan via socialtjänsten, försäkringskassan och/eller Arbetsförmedlingen
- Verkställighetsprocessen, initierad av beställande myndighet
- Mål- och budgetprocessen, som led i kommunens övergripande arbete med att skapa störst värde för medborgaren (och politisk genomslagskraft).

Respektive process kan förenklat beskrivas påverkas av åtminstone två dimensioner. Till exempel myndighets- och verkställighetsprocessen innefattar såväl en professionell process som medborgarens egna ambitioner och utveckling. Dessutom påverkar lagstiftarens intentioner, och de förtroendevaldas vilja.

Inom ramen för mål- och budgetprocessen ryms hela den politiska beredningen, ekonomiska prioriteringar, nämndernas arbete och förvaltningarnas planering för att skapa förutsättning för politisk genomslagskraft. *Genomfört uppdrag belyser vikten av att ha en tydlig definition om vilken av dessa processer vi möts och pratar kring.*

Iakttagelser (II)

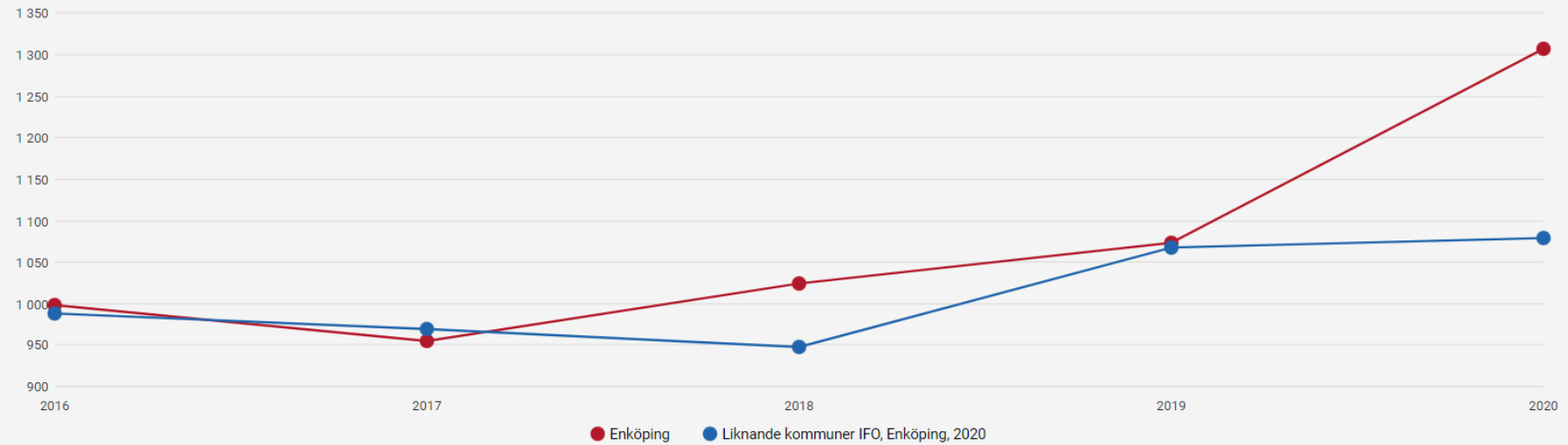
- I samband med arbetet: *"Kommunmedborgares väg till egen försörjning via arbete eller studier"* som genomfördes 2020 kunde konstateras att samarbetet runt individer med behov av stöd från kommunens samlade system (försörjningsstöd och arbetsmarknadsverksamhet) var "i behov av utveckling" och att roller, mandat och ansvar behövde förtydligas. Processkartläggningen resulterade i en slutrapport som innefattade:
 - Förslag om resursförstärkning
 - Tankar om fortsatt utvecklingsprocess.
- Arbetet var omfattande och innehöll aktiviteter som utifrån konsultstödet erfarenheter är "rätt saker" att ägna sig åt, däribland:
 - Intervjuer med förtroendevalda och tjänstepersoner
 - Omvärldsbevakning/benchmarking
 - Workshops med enhetschefer, medarbetare med tillhörighet i de olika nämndernas verksamheter
 - Identifierat såväl verksamheter, målgrupper som var i den kommunala arbetsmarknadsverksamheten det brister.
 - Arbetet är väl dokumenterat och har utgjort en betydande grund för denna rapport.

Lakttagelser (III)

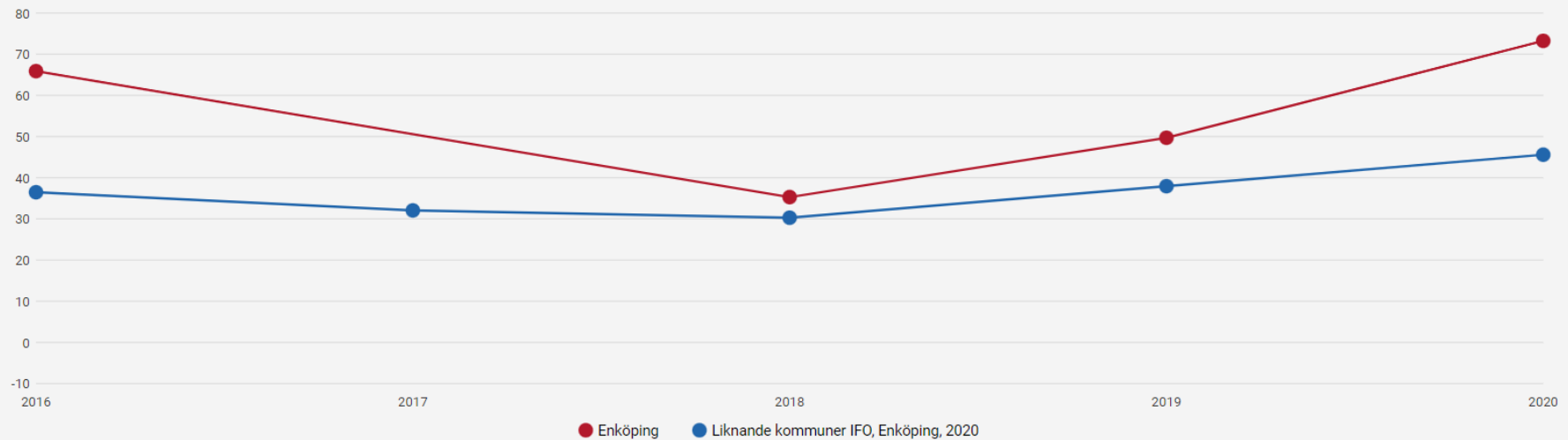
- Den nulägesanalys inklusive processkartläggning som förvaltningen har gjort är av god kvalitet och beskriver att den bidragit till en tydlig progression avseende samarbete mellan förvaltningarna och ett allt tydligare fokus på medborgaren. Bilden av att det funnits skav bekräftas men:
 - *”Ja, vi var inte alls överens om våra resultat relaterat det jobbcentrum redovisade i Kolada. Det är klart obra att det var så. Nu kan vi snacka om det, det är mycket närmre att lyfta luren”*
 - *”Det är svårt för mig att förstå att bilden av att vi inte kan samarbeta lever kvar”*
- En delförklaring till skavet mellan de två verksamheterna härleds till resultat som varit svåra att förstå. Arbetsmarknadsverksamheten redovisar kvalitativt sett väldigt bra resultat (bland de 25% bästa i landet (2020)), samtidigt som kostnaderna för försörjningsstödet har haft en negativ utveckling. Med en förväntan på Jobbcenter som en viktig kugge i arbetet med att stötta individer till egen försörjning blir det en svår ekvation att få ihop.
- I och med processkartläggningen och en klart förbättrad dialog blir det möjligt att prata om att:
 - Jobbcenter kan lyckas med de deltagare de har möjlighet att ta emot.
 - Individ- och familjeomsorgen kan ha ett mer omfattande behov av åtgärder.
- Nästa bild beskriver utvecklingen över tid.

lakttagelser (IV)

Nettokostnad ekonomiskt bistånd, kr/inv

Resultat vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet, deltagare som börjat arbeta eller studera, andel (%)

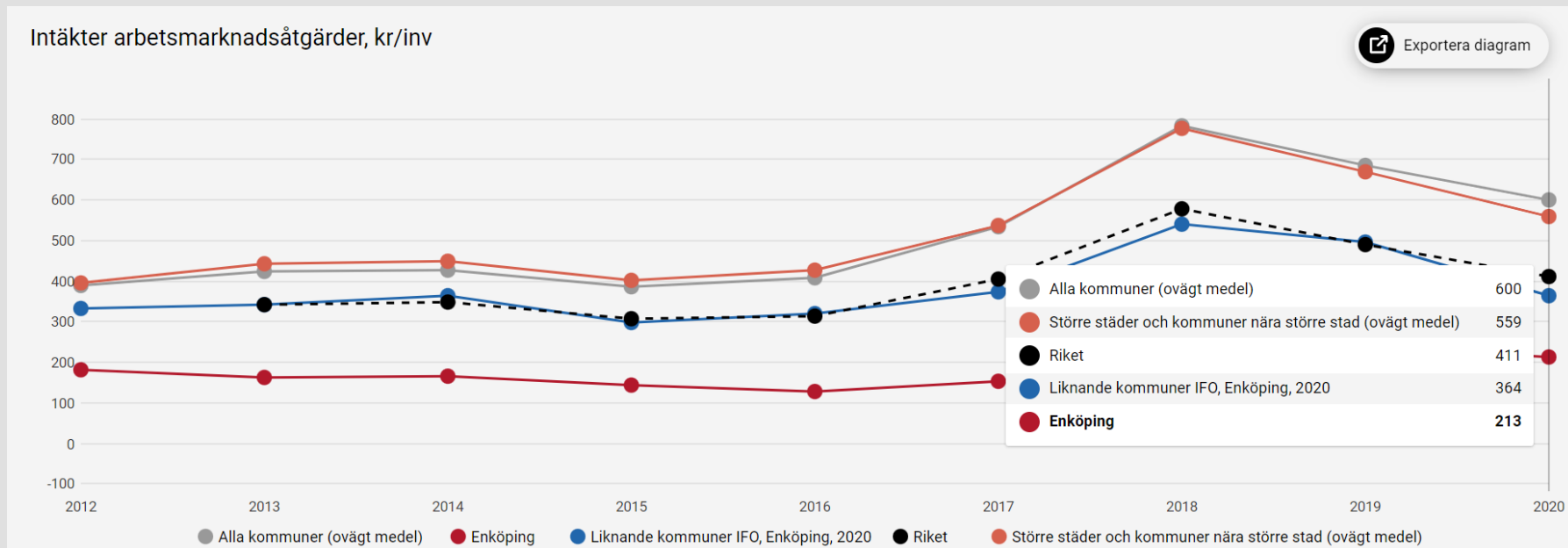
Lakttagelser (V)

- Saknas det kommunikation och vilja till samarbete i systemet som helhet så är det enkelt att förstå att stuprören i organisationen tenderar att ta form av sugrör när sådana resultat presenteras. Misstankar så som:
 - Hur kan vår arbetsmarknadsverksamhet påstå att de är framgångsrika när vi har så pass höga kostnader för försörjningsstödet?
 - Varför är det så svårt att förstå att vi levererar med god kvalitet, vi skulle gärna göra mer men våra resurser räcker inte, då är det väl tur att det vi gör är bra?
 - Om de väljer att ta emot alla så skulle det se annorlunda ut!
- I samband med arbetet: *"Kommunmedborgares väg till egen försörjning via arbete eller studier"* blev komplexiteten tydlig. Trots att politiska mål och styrsignaler fångats (fungerar som ledstjärnor och talas om i positiva ordalag) så är förmågan att planera och resurssätta nämnds- och förvaltningsövergripande processer svag och svårgripbar. Någon uttrycker det ungefär så här:
 - "Jo, vi kan vara helt överens om att behov uppstått som vi inte hade sett i samband med att vi fick våra budgetar. Men om jag ska kunna utöka vårt erbjudande, måste jag ju prioritera om bland mina resurser. Det innebär ju de facto att den andra nämndens behov kommer att inskränka på delar av det uppdrag min nämnd är ansvariga att leverera på. Hur ska det ens vara försvarbart?"
 - Det finns förväntningar på ny högsta ledning: "Jag har stor tilltro till det arbete som vår KSO och nya kommundirektör nu initierat. Det känns som att problematiken är fångad och att det finns ett genuint intresse av att göra något åt den".

Iakttagelser (VI)

- Det finns en samstämmig bild av att Arbetsförmedlingens frånvaro och frånvaron av fristående aktörer upplevs problematiskt. Och att det behövs mera resurser för att det samlade erbjudandet om självförsörjandestärkande åtgärder ska räcka till.
- Det finns lika samstämmiga bilder om att det inte är en självklarhet att dessa resurser måste tillföras jobbcentrum, oklara bilder av exakt hur behovet ser ut och förväntningar om att kommunkoncernen som helhet behöver ta mått och steg för att stötta individer till förflyttning.
 - Vi kanske behöver arbeta med metodutveckling kring de individer som är långvarigt beroende av försörjningsstöd, de kanske ska ha en annan exit än den vår arbetsmarknadsenhet ska erbjuda.
 - Vi behöver hitta nya vägar mot den privata sektorn, idag är det mesta orienterat "in-house".
 - Vem håller ihop verksamhetsplaneringsprocessen över våra gränser?
- Sett till inrapporterade nettokostnader för arbetsmarknadsverksamheten i Enköping är de i paritet med liknande kommuner. Intäktssidan är betydligt lägre än jämförbara kommuner, vad beror det på?

lakttagelser (VII)

- Det krävs en mer djuplodande analys för att förstå varför Enköpings kommun har lägre intäkter än liknande kommuner. Det skulle kunna handla om att andra kommuner är mer framgångsrika i att "fånga" möjligheter i avtal med Arbetsförmedlingen, söka och delta i ESF-projekt eller projekt med annan finansiering.

Iakttagelser (VIII)

- Antalet deltagare vid den kommunala arbetsmarknadsverksamheten har minskat sedan 2016, då 377 deltagare, 2019 315 deltagare och 2020 299 deltagare.
- Individerna anvisas i allt större utsträckning i samverkan mellan AF och socialtjänsten.
- Absolut mest till inom arbetsmarknadsverksamheten (45%) åtgår till jobbsökaraktiviteter inklusive coaching. Det är betydligt mer än i jämförbara kommuner.
- En obetydligt del av arbetstiden går till att delta vid olika kurser (1%). Generellt, men lägre än jämförbara kommuner och en skillnad från 2019 (6%)
- Från att ägnat 10% av arbetstiden inom amv till matchning 2019, till 0% 2020 – vad beror det på?
- Praktik hos offentlig arbetsgivare 15%, privata 0% (2020)
- Deltagare i kommunala arbetsmarknadsåtgärder minskat från 400 (2016) till 300 (2020).

Iakttagelser (IX)

- Riktlinjer och rutiner avseende försörjningsstöd är tydliga: Det är jobblinjen som gäller.
- I av förvaltningen egen analys genomförd juni 2021 konstateras att:
 - Flyktingschablonens tilldelning i Enköping skiljer sig från många andra kommuner i riket. (Påverkar intäktssidan och nettokostnaden)
 - Tydliga konsekvenser av att etableringsperioden hos Arbetsförmedlingen (misslyckandet) spelar roll.
 - Större andel av de nyanlända blir kvarboende i kommunen än i regionen i övrigt (I paritet med Uppsala).
 - Många stora familjer uppbär försörjningsstöd (vilket är problematiskt på fler än ett sätt. (Ökning med motsvarande 35% 2020)
 - Vikten av att fortsatt utveckla den kommunala arbetsmarknadsverksamheten betonas.
- Det finns utvecklingspotential inom såväl jobbcentrum som Individ- och familjeomsorgen – som handlar mindre om samspel och mer om respektive verksamheten. Till del hänger de samman, till annan del inte.
 - Resurskrävande att en allt för hög andel genomför sina återsök i pappersformat.
 - En allt för stor del av handläggarna på försörjningsstöd är juniora.
 - En stor del av klienterna inom försörjningsstöd har stora familjer.
 - Få insatser hos näringsidkarna – hur sker samspelet med ex. näringslivsavdelningen?

Slutsatser och rekommendationer (I)

- Ni är i allra högsta grad på rätt väg – fortsatt!
 - Mycket väl genomfört grundarbete och en förvaltning som är beredd att fortsätta att arbeta.
 - Arbetet skett i linje med er styrmodell
 - Att ansvariga, för Jobbcentrum och IFO är så samarbetsorienterade, unikt och viktigt att fortsatt utgå ifrån.
- Den politiska- och tjänsteledningen har en central roll som samlade ledning för den fortsatta processen att hitta bra sysselsättning och arbetsmarknadsinsatser för människor som är i behov genom att fortsatt:
 - Tydliggöra jobbcentrums uppdrag (Beredningsprocessen, behov, mål, resursfördelning)
 - Påtala vikten av det gemensamma ansvaret (involvering ur ett KS-perspektiv) kring åtgärder som stärker förutsättningar för individer till egen försörjning, ex. genom att involvera näringsliv och utvecklingsavdelning (el. motsvarande).
 - Utbildningspår (VUX, skolresultat)

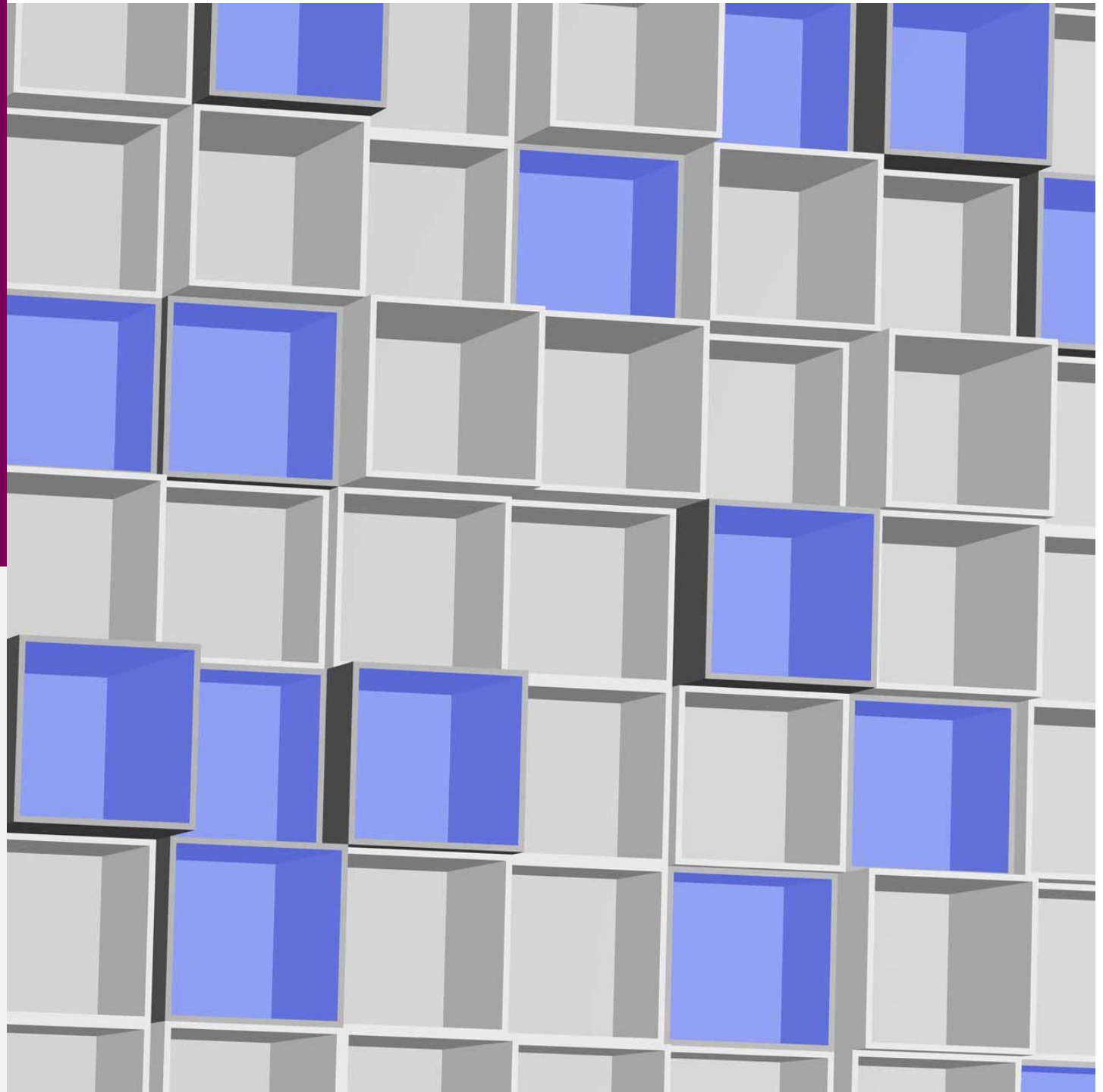
Slutsatser och rekommendationer (II)

- Tillskapa strategisk resurs för att koordinera processer och att hålla koll på:
 - Lagstiftningsförändringar
 - Utvärdering av processen mot egen försörjning (på verksamhetsnivå)
 - Ny krav kring sysselsättning, utbildning....
 - Potentiella intäktskällor
 - Fluktuerande behov av insatser IFO andra delar av kommunens ansvarsområde
 - Arbetsförmedlingens regleringsbrev
 - Horisontella och vertikala dialoger inom ramen för styrmodellen.
- Möjligheten att påverka förutsättningarna för individer att bli självförsörjande och självständiga finns till stor del inte i någon av verksamheternas ägo.
 - På sikt kan det verka rimligt att pröva var ansvaret för arbetsmarknadsfrågorna ska finnas, det kan, likt delar av samhällsbyggnadsprocessen, kanske ska vara KS som äger "nämndsansvaret". Inte minst med tanke på KS ansvar i näringslivsfrågorna, en ökad legitimitet och möjligheten att betona hela-kommunen-ansatsen. (OBS, nya lagstiftningar på G!)
 - I vissa kommuner har man organiserat de självförsörjandestärkande insatserna i samma organisation, försörjningsstöd, ame och vuxenutbildning – vi har sett olika utfall, förhållningssätt och tanken om utveckling har haft större genomslag på resultat.
 - Myndighets- och verkställighetsprocesserna är tydliga, men vem har ansvar för att utveckla helheten? Vem dömer av när nya resurser behövs? Var sker prioriteringarna när budgetramen är intecknad med kärnuppdrag och ytterligare behov finns?

Slutsatser och rekommendationer (III)

- Samla hela systemet med fokus på att stödja individer till egen försörjning via arbete eller studier minst en gång per mandatperiod: "Arbetsmarknadsdag".

Bilagor – Övrig
material

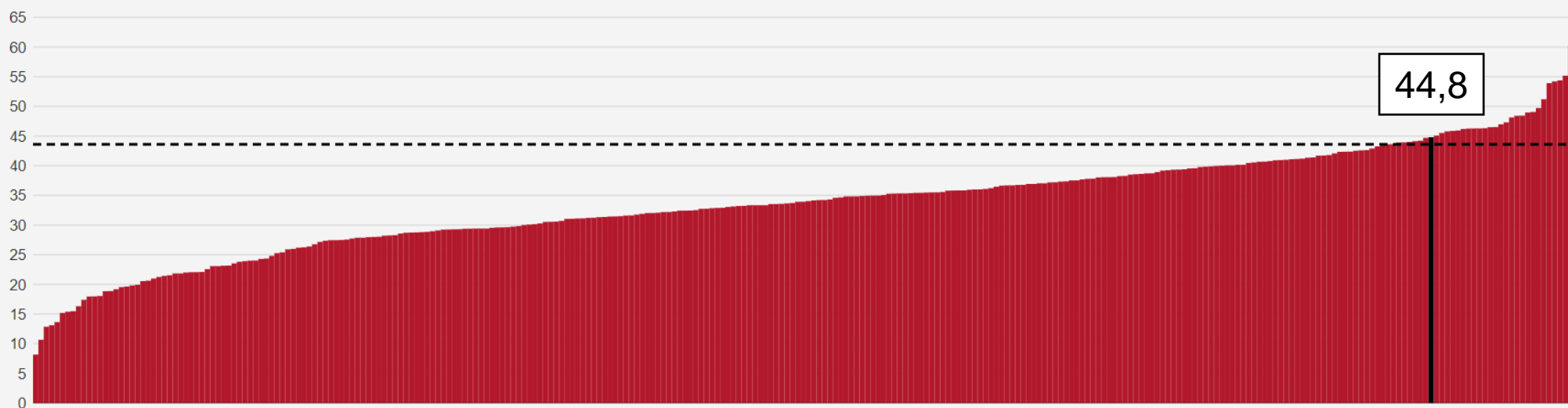

Här sticker ni ut – Men finns lösningen inom Jobbcentrum?

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) 	> Alla kommuner (ovägt medel)	28.2(.)	28.2(.)	27.7(.)	27.2(.)	26.9(-)	25.8(..-)	27.6(..-)	30.1(-)	33.7(-)
	Enköping	36.2	37.7	33.6	31.6	31.2	34.7	38.5	36.5	44.8
	> Liknande kommuner IFO, Enköping, 2020	31.7	30.6	28.8	29.3	30.1	29.2	27.7	34.6	38.0
	Riket	38.5	38.8	38.0	37.7	37.4	35.7	37.1	39.9	43.6
	> Större städer och kommuner nära större stad (ovägt medel)	30.2(.)	30.2(.)	29.8(.)	29.0(.)	29.2	27.9	29.7(..)	31.8(-)	35.0(-)

Jämförelse: Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%)

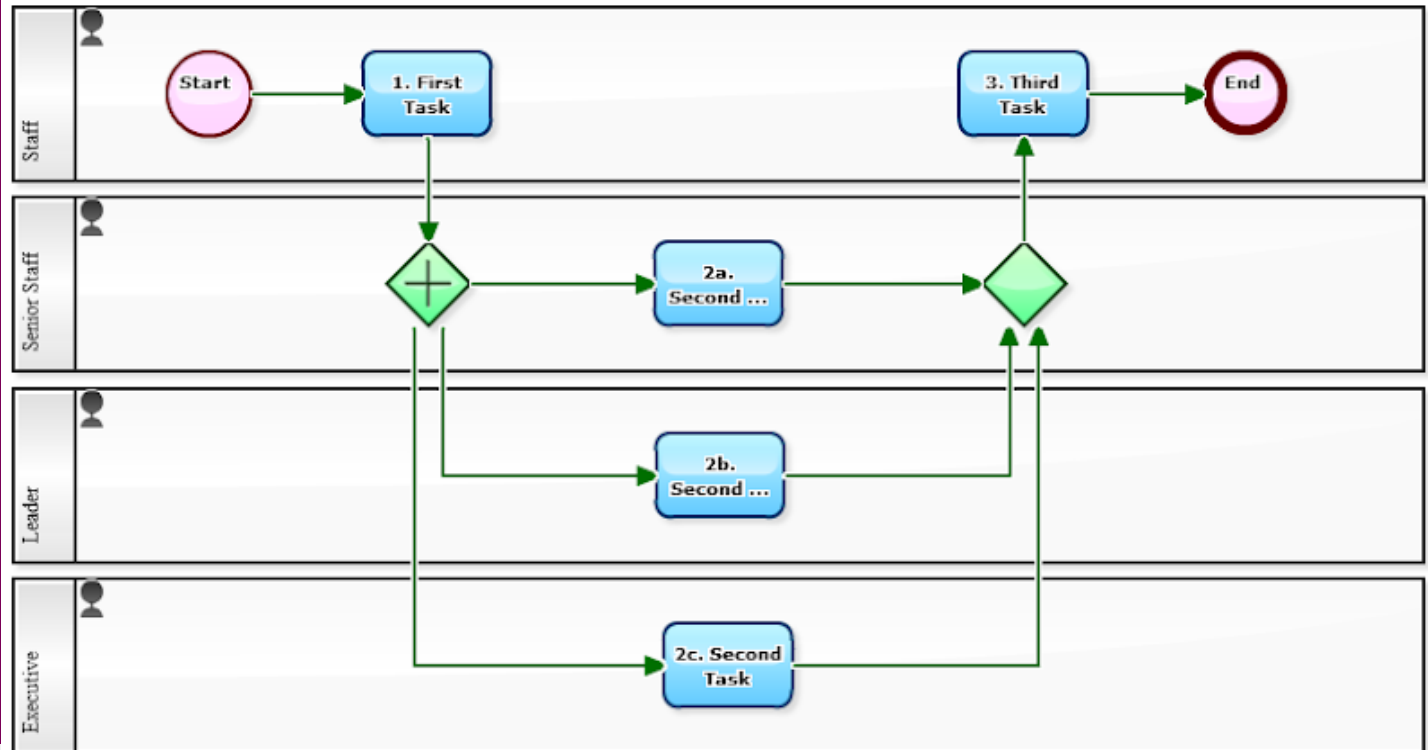
År: 2020

Riket: 43.6

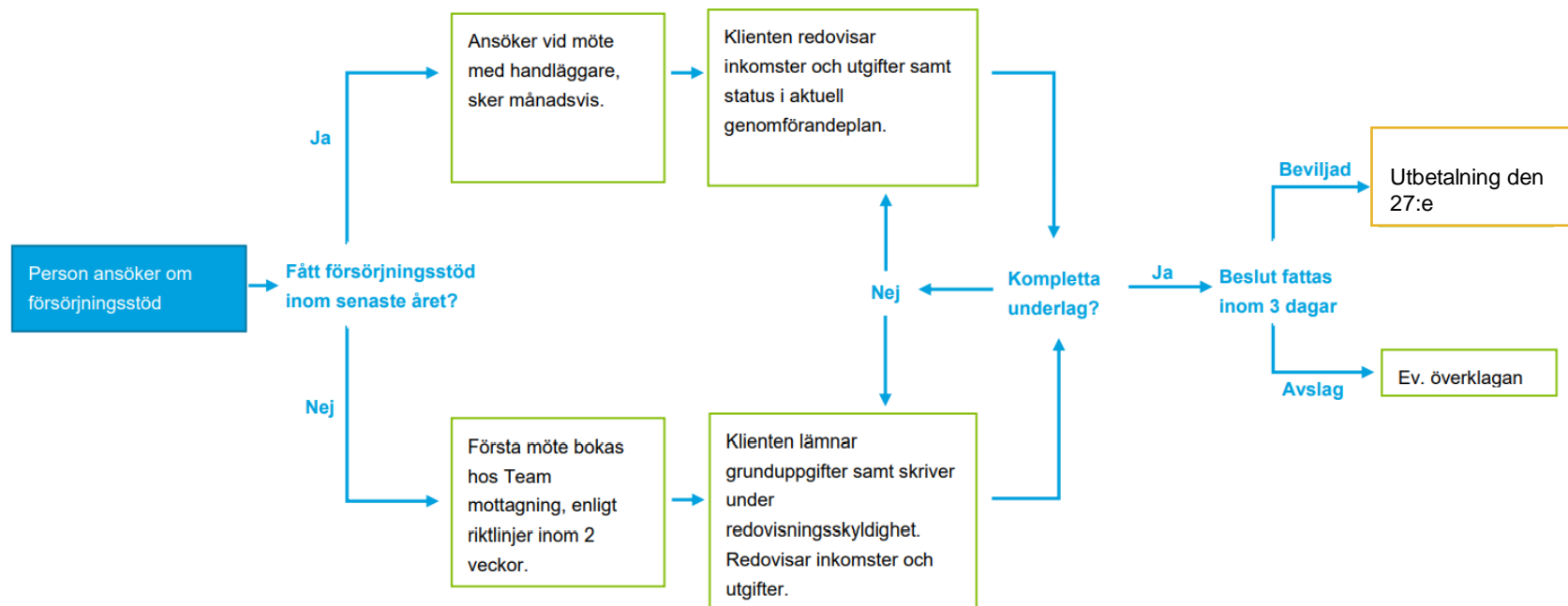
Data saknas för 4 områden.

Processer,
nödvändiga flöden,
identifierade
utmaningar

Överskådlig process försörjningsstöd

Processkarta

Joarsocia

Arbetsmarknadskonsulent

Jobbcentrum

- Tillhörighetsbedömning
- Kontroller
- Samtycke
- IB1 (initial bedömning (Försörjningsstödsteam et))
- IB 2 Teamet
- IB3 Nybesök

- Socioekonomisk situation
- Tidigare arbete/utbildning
- Tidigare insatser
- Tidigare kontakt med FK
- Kontakter inom sjukvården
- Barnets situation
- Kartläggningsmöte

- IB 4 Vårdplan
- Barnets situation

Interna kontakter

- Boresurs
- Reurscoach
- Gemensam planering av insatser med andra enheter

Externa kontakter

- AF (Handlingsplan)
- Jobbcenter (Genomförandeplan)
- God man, förvaltare
- Frivården

Tjänstemannamöte

- JobbC, socialtjänst
- AF, FK, DUA, Socialtjänst och Region
- BUS

Klientmöte

- Trepert
- Nätverksmöten
- Vårdplanering (SIP)
- Samordnade rehabiliteringsinsatser

Region:

- Medicinsk utredning
- Psykiatrisk utredning
- Rehabilitering/Behandling
- Habilitering

Öppenvårdsinsatser

- Missbruksbehandling
- Annan insats

Arbetsmarknadsinsatser

- Sysselsättning
- Arbetsbedömning
- Arbetsprövning/Joar Social.
- Praktik
- Utbildning via AF
- Utbildning SFI
- Jobbcentrum
- Joar Socia
- BUS

Övriga insatser

- Boresurs
- Reurscoach

Självförsörjning genom:

- Arbete
- A-kassa
- Sjukpenning
- Sjukpenning i särskilda fall
- Sjukersättning
- Aktivitetsersättning
- Annan ersättning FK
- Studier, CSN
- Arbete med stöd från AF

Övrigt

- Flyttat
- Avbruten planering
- Annan anledning

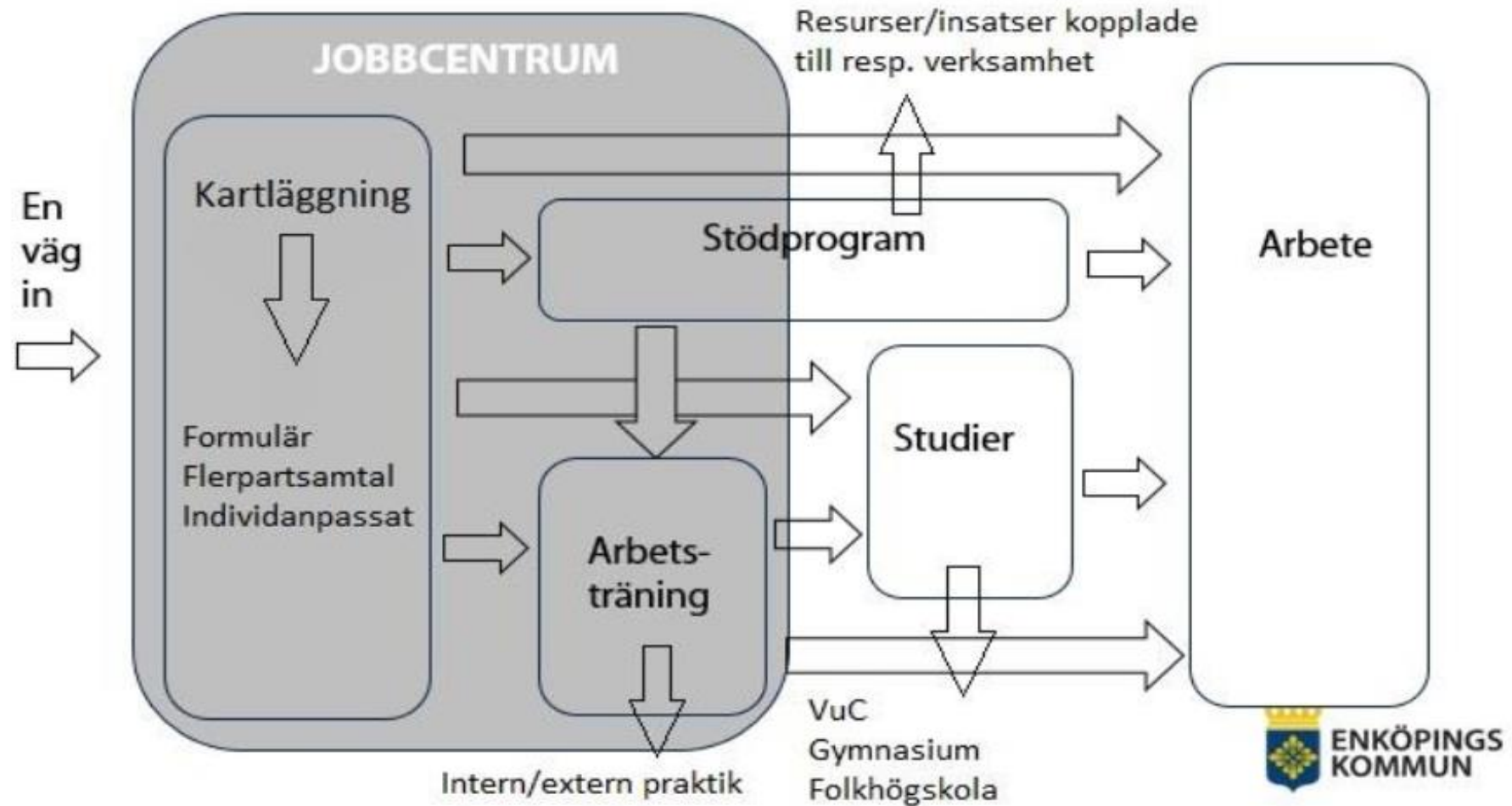
Upp till 3 mån

Uppföljning - IB 5
MOTIVERANDE SAMTAL - MI
MYNDIGHETSUTÖVNING - UTREDA RÄTTEN TILL EKONOMISKT BISTÅND

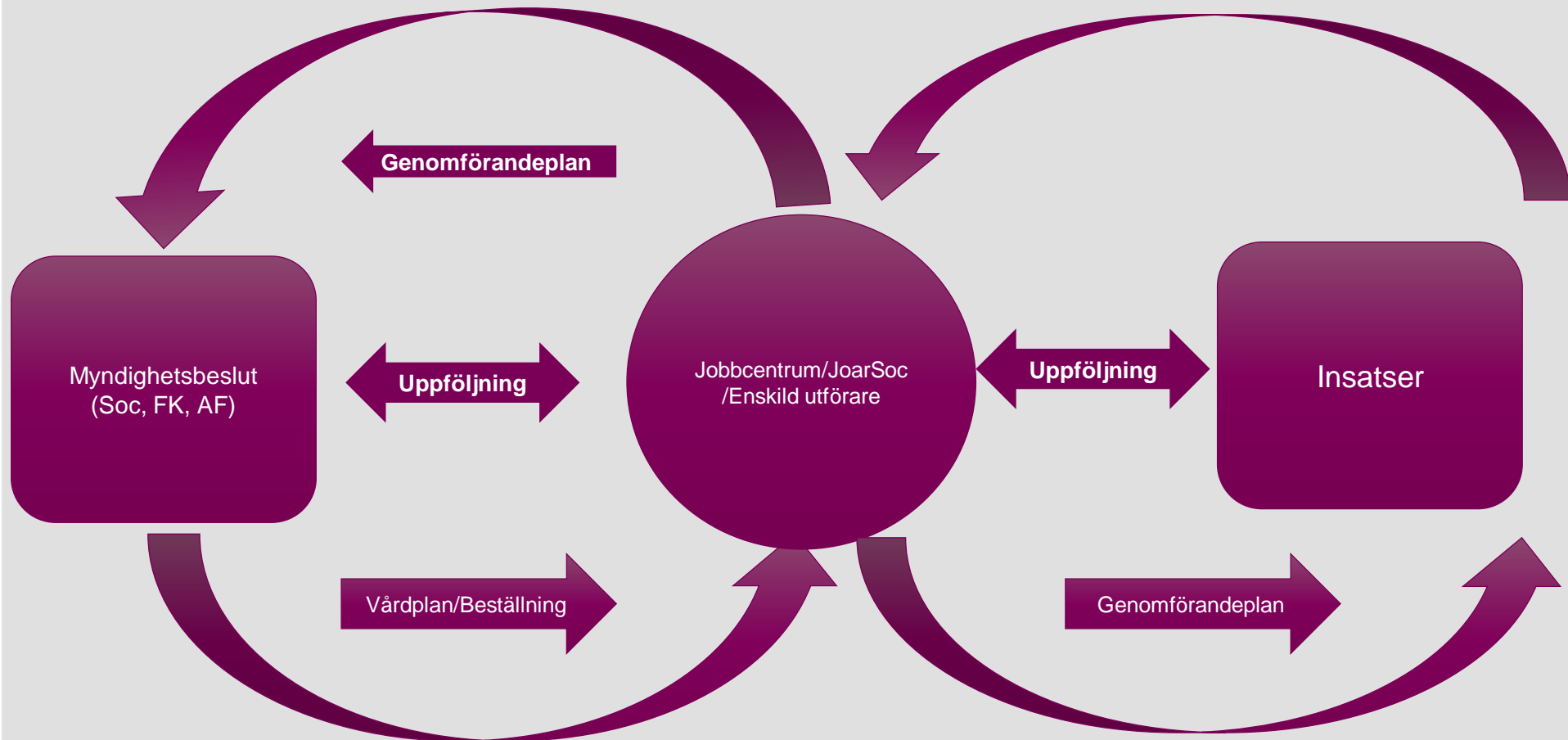
Processen - försörjningsstöd

Jobbcentrums grundprocess

kopplade till jobbsökande.

Den som anvisar/remitterar eller beställer tjänst måste äga individens process

Mål: Egen försörjning, anställningsbarhet, självständigt liv!

Vi har konstaterat att det här finns utmaningar!

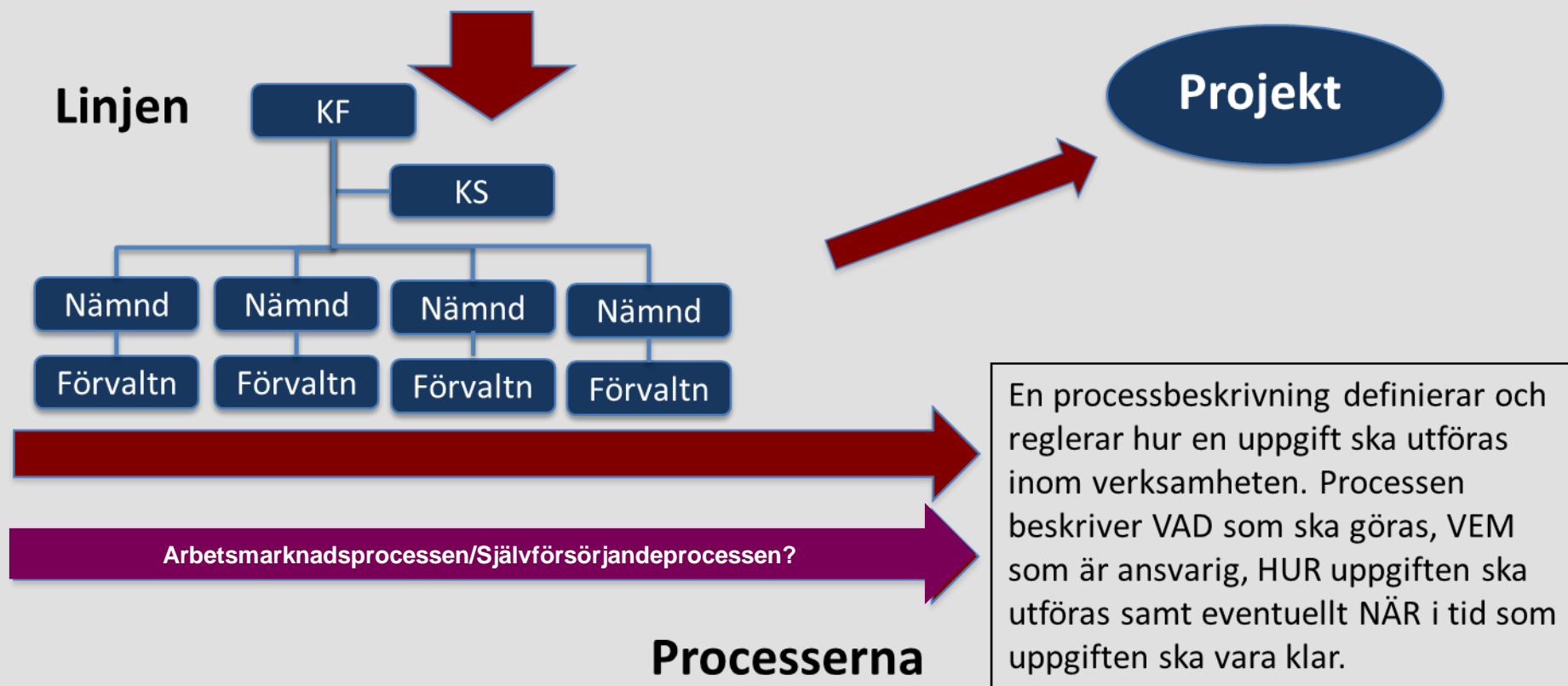
* nämnder tar i sin planering hänsyn till de kommunfullmäktigemål och indikatorer som berör nämndens verksamhet

Målbild för 2023 bryts ner i KF mål med tillhörande indikatorer inom respektive uppgift. Årliga prioriterade satsningar utifrån föregående års analys skapar förutsättningar för verksamheten att nå målen.

Ett sätt att åskådliggöra, men vilka verktyg finns i Enköping?

Linjeorganisationen beskriver vilka olika uppgifter som ska utföras inom vilka funktioner. Alla formella ansvar och befogenheter ligger i linjeorganisationen om inte särskild delegation finns.

Ett projekt är en tillfällig organisation som löser en unik och specifik uppgift utifrån en projektbeställning. Projektet har egen organisation, tidplan och budget.

Beställare

Utförare

Ekonomi?

Vad är det som gäller?

Lite kring lagstiftning och möjligheter att ställa krav på klienter

Socialtjänstlag (2001:453)

Rätten till bistånd regleras i SOL kap 4

1 § Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd enligt första stycket om han eller *hon står till arbetsmarknadens förfogande*. Om det *finns godtagbara skäl* har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon *inte står till arbetsmarknadens förfogande*.

Vid prövningen av behovet av bistånd för livsföringen i övrigt får hänsyn inte tas till den enskildes ekonomiska förhållanden om rätten att ta ut avgifter för biståndet regleras i 8 kap.

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Lag (2016:654).

Rätten till bistånd är inte kravlös utan den enskilde har ett eget ansvar för att skaffa sig inkomster till sin försörjning. Det kan därför uppkomma situationer när den enskilde inte är berättigad till **försörjningsstöd**. Ett sådant skäl kan vara att den bidragssökande är inne i ett **aktivt missbruk**.

<https://lagen.nu/dom/ra/2009:103>

Socialtjänstlag (2001:453)

Möjligheten att villkora biståndet SOL kap 4 § §4-5

4 § Socialnämnden får begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Den praktik eller kompetenshöjande verksamhet som avses i första stycket ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar.

Socialnämnden ska samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut fattas enligt första stycket. Lag (2013:421).

5 § Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 §, får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas. Detsamma gäller om han eller hon utan godtagbart skäl uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten.

Det kommunala ansvaret för medborgarnas försörjning – som regel absolut största anledning till behov av försörjningsstöd – arbetslöshet.

Kommunens roll i arbetsmarknadspolitiken

Det kommunala ansvaret i arbetsmarknadspolitiken regleras tydligast i Lag (1944:475) om arbetslöshetsnämnd.

- *Kommunal arbetsmarknadsverksamhet är inte lagstadgad, det finns ingen tillsynsmyndighet, det finns ingen myndighet som samlar in kunskap och har ansvar för kunskapsproduktion och det finns inte heller några genomgripande avtal som styr verksamheten i någon verklig mening. [Microsoft Word - Rapport RiR publicerad version 21 juni 17 \(2\).docx \(lu.se\)](#)*
- I en sammanställning av systematiska översikter om utredning och insatser inom verksamhetsområdet konstaterar också Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU 2018) att det saknas kunskap. SBU fann viss kunskap när det gäller boendeinsatser, insatser för att öka möjligheten till arbete och sysselsättning samt samverkan på individnivå (case management). Däremot pekas i sammanställningen på att det saknas kunskaper när det kommer till behovsbedömning av klienter, uppföljning av behov och insatser, skuldhantering och samverkan på myndighetsnivå (SBU 2018).
- Ekonomiskt bistånd tillhandhåller lagstadgat offentligt stöd och service och arbetar på ett mycket konkret sätt med att möta människor med behov. Ett sätt att beskriva ekonomiskt bistånd är som en 12 typisk närbyråkrat-verksamhet. Genom att socialsekreterare inom verksamhetsområdet arbetar närmast invånarna med att tillhandahålla service och stöd har de en viktig roll att fylla i det demokratiska systemet. Det är genom mötet

Kommunens roll i arbetsmarknadspolitiken

Det kommunala ansvaret i arbetsmarknadspolitiken regleras tydligast i Lag (1944:475) om arbetslöshetsnämnd.

- *Tapio Salonen har bland annat i den sk. Malmökommissionen belyst den kommunala arbetsmarknadsverksamheten som ostyrd, icke-byråkratisk, med risk för inlåsnings effekter.*
- *2017: 100 000 deltagare, 4 400 medarbetare nettokostnad ca 4,6 miljarder.*
- *Förklaringar till kommunernas stora engagemang i den lokala arbetsmarknadspolitiken:*
 - *Arbetsförmedlingens omstrukturering*
 - *Lågkonjunkturer*
 - *En förändrad struktur på arbetsmarknaden.*
 - *En förändrad praxis avseende försörjningsstöd, men även förändringar i samhällets övriga transfereringssystem.*
- *Karaktären på deltagare varierar över tid:*
 - *Högkonjunkturer minskar behovet – de som står nära arbetsmarknaden får arbete – ”de som blir kvar i försörjningsstöd har som regel omfattande behov av stöd för att bli självförsörjande.*
 - *Lågkonjunktur, hög belastning på AF, fler ”välrustade” utanför.*
 - *Beroende på vilken ”typ” av klienter – den kommunala arbetsmarknadsverksamheten behöver anpassas.*

Kommuner som utförare av tjänster åt arbetsförmedlingen (1)

- SOU tillsatt i november 2019: analysera vissa frågor kring kommunernas roll i den statliga arbetsmarknadspolitiken.
- Arbetsförmedlingen reformeras, fristående aktörer ska matcha och rusta arbetssökande för de lediga jobben.
- Kan kommunen vara en utförare bland andra i detta nya system?
- Tanken är att de fristående aktörerna skall handlas upp enligt Lagen (2008:962) om valfrihet (LOV) eller lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU).
Utredningens huvudsakliga frågeställningar: *analyser och bedöma huruvida det är tillåtet för kommunerna att leverera arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen inom nuvarande regelverk. Och huruvida det är möjligt för kommunen att tillhandahålla arbetsmarknadspolitiska insatser under en avgränsad period om tillhandahållandet annars är otillräckligt.*

Kommuner som utförare av tjänster åt arbetsförmedlingen (2)

- Övergripande bedömning: Kommunen bidrar enligt den kommunala kompetensen i den basala leveransen av arbetsmarknadspolitiken, ex. via grund- och gymnasieskola, boendefrågor och grundläggande försörjning. Vidare genom att kommuner generellt bedriver ett aktivt (och lokalt) näringspolitiskt arbete som främjar etablering av nya företag och därmed erbjudande om arbetstillfällen.
- Kommuner utför redan idag, rustande och matchande insatser (alltså sådan som utifrån AF:s perspektiv i större utsträckning skall utföras av fristående aktörer).
- Kommunerna har vissa befogenheter vilka regleras i kommunallagen (2017:725).
- Utifrån lokala överenskommelser och samarbeten med andra kommunen bedömer utredaren att kommunerna har ett tämligen stort utrymme att fungera som utförare av Arbetsförmedlingens uppdrag, utan att lagstiftningsförändringar behöver genomföras.